

ПРИКАЗИ И БИЉЕШКЕ

ОБИЧАЈНО ПРАВО И САМОУПРАВЕ НА БАЛКАНУ И У СУСЕДНИМ ЗЕМЉАМА

БЕОГРАД 1974

Српска академија наука и уметности и њен Балканолошки институт организовали су међународни научни скуп са темом у наслову, који је одржан у новембру 1971. у Београду. Осим из Југославије, као референти појавили су се научници из Румуније, Бугарске, Грчке и Аустрије. Прочитано је 28 радова, који су објављени у овом Зборнику..

Становиште од кога су организатори и учесници скупа пошли јесте оно какво је наша наука узела још у XIX вијеку — да је географска и историјска повезаност упућивала и данас упућује народе југоисточне Европе на међусобну сарадњу у свему, па и проучавању њихове прошлости. Многе појаве у култури и историји ових народа могу се комплексно растумачити само ако се мирно и непристрасно утврде њихови међусобни односи, везе и утицаји. Много више но што би се то по досадашњој историографији дало закључити, сама природа историје балканских народа изискује пажњу и напоре на изучавању система привређивања, друштва и друштвене надградње. Сумарно гледајући, балканска античка Хелада била је матица европске цивилизације и културе, а затим су се током два миленијума на овоме простору смјењивали царства и државе, односно класна друштва. На другој страни, још се

старобалканска друштва организују у самоуправе; током средњег вијека самоуправе захватају планинске катуне и жупе, а потоњих вјекова племенске, кнежинске и сеоске самоуправе трају готово до наших дана. Природно, постојање класних друштава и поред њих или у њиховом крилу патријархалних самоуправа доводило је до занимљивих веза и проширења међу њима.

Као што у приступној ријечи на овоме симпозијуму истиче академик Васа Чубриловић, континуитет самоуправног живота на Балканском полуострву од античког доба до данас био је плод борбе балканског човјека да у временима изграђивања класних друштава и држава, која су собом носила наметање стеге и власти, одбрани своју слободу ограничавајући ту власт својим самоуправама. Демократске традиције наших народа имају свакако најдубљи коријен у тим самоуправним друштвеним облицима. Обичаји и обичајно право били су адекватни правни израз и регулатив таквих патријархалних демократских односа,

Данашње вријеме, техничка револуција и урбанизација, трансформацијама у својинским односима, — брзо разарају остатке патријархалних друштава и њихових установа. Ишчежавају стари обичаји, пред позитивним зако-

нима повлачи се обичајно право. Да се понешто од тога што још живи или је у памћењу сачува од заборава, а да се дâ подстицај за још живље научно проучавање самоуправног и обичајног права на Балканском полуострву — био је такође разлог за одржавање овог значајног и плодносног научног скупа.

Као радови од директног интереса за историју Црне Горе могу се издвојити: Васа Чубриловић (Београд), Патријархална друштва и њихова обичајна права у Албанији и Црној Гори у средњем веку; Бранислав Ђурђев (Сарајево), Значај црногорског збора у XVII веку; Славко Мијушковић (Котор), Братовштина кјоторских помораца као депозитар норми обичајног права; Петар Стојановић (Титоград), Међусобни односи и међуопштинај обичног права и законских прописи у Црној Гори; Видак Вујићић, (Титоград), Наследни и имовински односи у класичној црногорској патријархалној породици с посебним освртом на прецедентно право.

Остали, не мање значајни радови су: Борисав Благојевић (Београд), Упоредни метод при проучавању обичајног права као историјске категорије; Михаило Андрејев (Софија), Обичајно право Јужних Словена и њихове самоуправне организације за време отоманске владавине; Николас Пантазопулос (Солун), Обичај као стваралачки елемент новогрчког права; Сергеј Вилфан (Љубљана), Самоуправа и обичајно право код Словенаца до почетка XX века; Анте Мариновић (Дубровник), Обичајно право и самоуправе у бившој Дубровачкој републици и њихово изучавање; Хорст Хаселштајнер (Беч), Уставноправни темељ права на отпор угарских жупанија — законски члан XXXIII 1545; Ливиу Марку (Букурешт), Правни обичаји као важећи нормативни систем у Румунији (крај XIX и прва половина XX века);

Љубинка Богетић (Београд), Обичајно право и самоуправа на колективним пашњацима балканских сточара у XIX и почетком XX века; Георгес Кронц (Букурешт), Установа јемаца у Влашкој; Хараламбос Папасталис (Солун), Црква и обичајно право на Балкану за време отоманске владавине; Фани Милкова (Софија), О неким функцијама бугарских општина крајем XIX века у вези са бугарским обичајним и турским правом; Марија Манолова (Софија), Састав и правна надлежност бугарске општине у време последњих деценија османске владавине; Мустафа Имамовић (Београд), Сеоске општине у Босни и Херцеговини, 1878 — 1914; Авдо Сућеска (Сарајево). Неке особености кривичног права у југословенским земљама за вријеме Турака; Александар Христов (Скопје), Стварање облика самоуправе путем револуционарне делатности ВМРО крајем XIX и почетком XX века; Славко Димевски (Скопје), Стварање структура и компетенција македонских црквеношколских општина 60-тих година XIX века; Хасан Калеси (Приштина), Турски покушаји за ревидирање законика Леке Дукађина и укидање аутономије албанских племена у XIX веку; Мухамед Хаџијахић (Сарајево), Неки типови повлашћених градова у турском феудализму; Драгољуб Драгојловић (Београд), Институција колективне одговорности код Јужних Словена у средњем веку; Никола Павковић (Београд), Генеза и развитак права прече куповине код Јужних Словена; Драгослав Антонијевић (Београд), Положај остарелих у обичајном праву код Јужних Словена; Ружица Гузина (Београд), Регулисање својинских односа у Србији XIX века на бази обичајног права; Радомир Ђуровић (Београд), Обичајно право и аграрни односи код југословенских народа.